

PROJEKT
FLICKFRID

info@flickfrid.com

www.flickfrid.com

Informatörsutbildning - kvinnlig könsstympning

Rotary
i Landskrona

zibra

Innehållsförteckning

Kapitel I.....	4
Vad är kvinnlig könsstympning?.....	4
1. Kvinnans yttre könsorgan	4
2. Vad är kvinnlig könsstympning?	5
1. Typ 1	5
2. Typ 2	5
3. Typ 3	5
4. Typ 4	6
Förfarande	6
Typer av instrument som används	6
Ålder vid ingreppet.....	7
Kapitel II	8
Religion och könsstympning	8
Behovet av ingripande från religiösa ledare	8
Könsstympning och religion	9
Religiösa motiveringar och motargument.....	10
Kristendomen	10
Islam	11
Kvinnlig könsstympning måste stoppas av religiösa ledare	13
Vad kan religiösa ledare göra?	13
Kapitel III	15
Myter och motiv bakom kvinnlig könsstympning.....	15
1. Traditioner och kulturer	16
Typer av tradition/kultur	16
Gynnsamma traditioner	16
Skadliga traditioner	17
Är tradition permanent?	17
2. Religion	17
3. Sociala orsaker (initiationsriter)	17
4. Hälsofaktorer	18
5. Psykologiska skäl	19
6. Sexuella och äktenskapliga faktorer	19
7. Ekonomiska skäl	20

Brudpris	20
Omskärerskorna	20
Faktorer som upprätthåller könsstämpning.....	21
Kapitel IV	22
Konsekvenser och komplikationer efter kvinnlig könsstämpning	22
1. Omedelbara komplikationer och konsekvenser	23
2. Långsiktiga konsekvenser	24
3. Gynekologiska konsekvenser och problem vid samlag och förlossning	24
4. Psykologiska konsekvenser	25
Kapitel V.....	26
Kvinnlig könsstämpning och mänskliga rättigheter	26
1. Internationella konventioner och resolutioner	27
Deklarationen om avskaffande av våld mot kvinnor	27
Barnkonventionen	27
FNs generalförsamlings resolution 53/117	27
Afrikanska stadgan om barns rättigheter och välfärd.....	28
Handlingsplattformen från FNs fjärde kvinnokonferens	28
Handlingsprogram från den internationella konferensen om befolkning och utveckling.....	28
Europaparlamentets resolution 2001	28
2. Lagstiftning och kvinnlig könsstämpning.....	29

Kapitel I

"Fana Habteab, kursledare, tar emot utmärkelsen Årets Aktiva Kvinna"

Vad är kvinnlig könsstympning?

1. Kvinnans yttre könsorgan

Kvinnans yttre könsorgan består av yttre och inre blygdläppar, klitoris och klitorishuvan, urinrör, slidöppning och mellangården. Alla dessa organ är mycket känsliga och spelar en roll i att ge njutning och skydda de inre fortplantningsorganen. De yttre blygdläpparna (labia majora) är tjocka veck av vävnad som täcker och skyddar de inre blygdläpparnas (labia minora) mjukare och känsligare vävnad, vilka i sin tur skyddar och täcker urinröret och slidöppningen. Klitoris är ett mycket känsligt organ som täcks av en förhud (klitorishuvan) samt har många blodkärl och nerver. Slidöppningen och urinröret leder till livmodern respektive urinblåsan. Mellangården (perineum) är den töjbara huden mellan anus och könsorgan.

2. Vad är kvinnlig könsstympning?

Världshälsoorganisationen definierar kvinnlig könsstympning som följer:

"Kvinnlig könsstympning omfattar alla ingrepp som rör borttagande, helt eller delvis, av kvinnans yttre könsorgan eller andra skador på kvinnliga könsorgan oavsett om det är av kulturella eller andra icke-terapeutiska skäl".

Kvinnlig könsstympning handlar i princip om en fysisk förändring av kvinnans yttre könsorgan. Begreppet kvinnlig könsstympning omfattar många olika typer av könsstympning, beroende på lokala sedvänjor. De huvudsakliga klassifikationerna av ritualen är som följer:

1. Typ 1

Omskärelse (även känt bland muslimer som "Sunna", vilket betyder tradition). Den här typen av omskärelse består av att klitorishuvan skärs bort tillsammans med spetsen på klitoris. Detta är relativt sett den mildaste formen av könsstympning.

2. Typ 2

Omskärelse som också kallas klitoridektomi, där hela klitoris skärs bort tillsammans med hela eller delar av de inre blygdläpparna. Mängden vävnad som tas bort beror på lokala sedvänjor och utövarens erfarenhet. Tillsammans med Typ 1 står detta för 85 % av alla fall av kvinnlig könsstympning.

3. Typ 3

Infibulation, även kallad faraonisk omskärelse (i vissa fall sudanesisk omskärelse). Detta är den mest extrema formen av könsstympning. Vid en infibulation skärs klitoris bort tillsammans med de yttre och inre blygdläpparna. Efter borttagning av dessa delar sys de resterande sidorna (blygdläpparna) av vulvan ihop med törnen, silke eller trådar gjorda av djurtarmar för att innesluta hela vulvan, inklusive slidan och urinöppningen. En liten öppning lämnas för flöde av urin och menstruationsblod. Flickornas ben binds sedan ihop från lår till fotled i flera veckor för att bidra till ärrbildning över såret.

Kvinnor som genomgått en infibulation måste kirurgiskt öppnas för att möjliggöra samlag och öppnas ytterligare för att kunna föda barn.

Det orsakar de värsta skadorna och står för nästan 15 % av fallen, och utövas i huvudsak på alla kvinnor i Somalia och somalier bosatta utomlands, 80 % till 90 % i Sudan och Egypten samt i mindre utsträckning i delar av Etiopien och Eritrea längs Rödahavskusten, Mali och Gambia.

4. Typ 4

WHO hänvisar till denna typ som oklassificerade stympningar och är allt som inte ingår i Typ 1 till Typ 3. Detta omfattar bland annat piercing eller snitt i klitoris och/eller blygdläppar, bränning av klitoris och omgivande vävnader, skrapning (angurya-snitt) av vaginan, införande av frätande ämnen i vaginan för att orsaka blödning eller örter i vagina i syfte att snäva till vaginan och göra den smalare.

Förfarande

Ingreppet utförs vanligtvis av äldre kvinnor eller traditionella barnmorskor, vilka även kallas omskärerskor. De är oftast kvinnor utom på vissa platser, som Nigeria där barberare utför ingreppet. Mammor utför aldrig könsstympningen på sina döttrar men bistår omskärerskorna genom att hålla fast sina döttrars händer eller fötter under ingreppet. Män är sällan närvarande när deras döttrar könsstympas, men ger sitt tysta godkännande. Invandrare tar i allmänhet med sig sina barn till hemlandet för ingreppet som sannolikt följer lokala seder och bruk.

Typer av instrument som används

Särskilda knivar, saxar, rakblad, kösknivar eller glasbitar används för ingreppet. I de flesta fall används ingen narkos och inga antiseptiska medel. Fysiskt våld används när det behövs för att få kontroll på en flicka som kämpar emot under ingreppet. Ingreppen görs under ohygieniska förhållanden med instrument som används om och om igen utan rengöring.

När det handlar om initiering där en grupp av jämnåriga flickor utsätts för ingreppet utförs det vanligtvis på en plats som valts särskilt för tillfället utanför byn. Individuella

ingrepp kan göras antingen i omskärerskans hem eller på hennes arbetsplats eller hemma hos den individ som ska könsstympas. De platser där ingreppen görs är oftast ohygieniska och olämpliga för någon form av ingrepp, vilket bidrar till spridning av olika bakterier, virus och infektioner. I vissa urbana områden görs ingreppen på relativt hygieniska platser och under bedövning.

Ålder vid ingreppet

Den ålder då ingreppen utförs varierar från olika samhällen och sträcker sig från nyfödda barn, bara sju eller åtta dagar gamla, som i Etiopien och delvis Nigeria, och fram till puberteten. I Afrika har det traditionellt fungerat som en pubertetsrit och utförts vid 12 till 15 års ålder, strax innan flickorna får sin första menstruation. Aktuella studier har visat att de flesta föräldrar låter sina barn könsstympas när de är mellan fyra och tio år gamla. Detta är en ålder då barnen varken kan säga ifrån eller göra uppror.

Kapitel II

Religion och könsstämpning

Målet med kapitlet

Att avfärda den felaktiga uppfattningen att könsstämpning är sanktionerat av religion samt att visa att den könsstämpning som förekommer traditionellt inte är förenlig med läran i de stora religionerna, som kristendomen och islam.

Behovet av ingripande från religiösa ledare

Könsstämpning är skadlig för kvinnors och flickors fysiska, sexuella och psykologiska hälsa. Kvinnlig könsstämpning förekommer både i olika religioner och kulturer.

Merparten av den information som framkommer i undersökningar av de huvudsakliga myterna kring könsstämpning och de motiv som rättfärdigar dem bygger på religion och

traditioner. Religion som en bidragande faktor till könsstympning nämns av både muslimer och kristna.

En av de vanligast förekommande missuppfattningarna är kopplingen mellan kvinnlig könsstympning och läran i de två stora världsreligionerna, kristendomen och islam.

Diskussioner som på sistone förts i ämnet har tydligt visat att religion inte har något att göra med kvinnlig könsstympning och att det faktiskt bryter mot de grundläggande principerna i kristendomen och islam.

Missuppfattningen eller den felaktiga tolkningen av de heliga skrifterna måste motbevisas och förtydligas eftersom de flesta som praktiserar kvinnlig könsstympning inte själva har någon möjlighet att verifiera det som de har fått berättat för sig. Denna uppgift måste hanteras av religiösa ledare – kristna och muslimer – som har en central roll i att få till en förändring.

1. Religiösa ledare har ett ansvar och en plikt att tolka de heliga skrifterna och förmedla de korrekta budskapen till sina följare. Detta kan inte utan vidare göras av en lekman
2. Religiösa ledare går ofta i bräsch för sociala förändringar och kampen för jämlikhet, fred och mänsklig värdighet.
3. Religiösa ledare har en moralisk auktoritet i sina samhällen. De har samhällets respekt och acceptans. I vissa fall har de till och med ett större inflytande än sekulära ledare. I den här situationen får de ytterligare möjlighet att bidra till kampen mot skadliga traditioner – som inte sanktioneras i de heliga skrifterna.

Könsstympning och religion

I de länder där kvinnlig könsstympning pågår utövas den av såväl kristna som muslimer samt följare av animism och traditionella religioner. Kvinnlig könsstympning förekom före både kristendomen och islam (som båda kan ha tvingats acceptera den). Kvinnlig könsstympning förknippas felaktigt med islam. I vissa länder, som Etiopien och Egypten,

utövas könsstympning av både kristna och muslimer. Könsstympning pågår bara i vissa muslimska länder, och bland de som är förskonade finns Saudiarabien, Irak, Iran, Syrien och många andra. Om det hade varit ett religiöst krav skulle det ha utövats i alla dessa länder. Det är mer en kulturell tradition än ett religiöst påbud.

Könsstympning handlar varken om islam eller kristendom.

Religiösa motiveringar och motargument

Kristendomen

Könsstympning är inget religiöst påbud och sanktioneras inte av den kristna tron. Kvinnlig omskärelse står inte omnämnd i Bibeln, varken i Gamla testamentet eller Nya testamentet. Kristendomen bygger på Nya testamentet och ingenstans rekommenderas eller föreskrivs kvinnlig könsstympning. I Gamla testamentet nämns dock manlig omskärelse som en del av en pakt mellan Gud och Abraham.

"Och Gud sade till Abraham: "Du å din sida skall hålla mitt förbund, du och dina ättlingar i släktled efter släktled. Förbundet mellan mig och er och dina ättlingar skall ni hålla på detta sätt: ni skall låta omskära alla av manligt kön. Ni skall skära bort förhuden, och detta skall vara tecknet på förbundet mellan mig och er. Alla av manligt kön bland er skall omskäras när de är åtta dagar gamla ... En oomskuren, en av manligt kön som inte har fått förhuden bortskuren, han skall utstötas ur sitt folk: han har brutit mitt förbund." (Första Mosebok 17:9–14)

I Nya testamentet skulle mosaisk rätt inte påtvingas andra kristna, och omskärelse försvann som religiöst krav för döpta.

"I Kristus spelar det därför ingen roll om man är omskuren eller ej. Det enda som betyder något är tron som verkar i kärlek." (Galaterbrevet 5:6)

"Var och en bör fortsätta att leva i den ställning han hade fått av Herren när Gud kallade honom. Det är den uppmaning jag ger i alla församlingar. Den som var omskuren när han blev kallad, ska inte försöka ändra på det. Den som var oomskuren behöver inte heller låta omskära sig. Det spelar ingen roll om en man är omskuren eller ej. Det viktiga är att hålla Guds bud. Var och en ska alltså förbli i den situation han befann sig i när han blev kallad". (Första Korintierbrevet 7:17–20).

Ingenstans i skrifterna nämns något om kvinnlig könsstympning: Skrifterna fokuserar specifikt på manlig omskärelse. Inte ens det blev längre nödvändigt enligt Nya testamentet där förbundet i stället bygger på tro och att följa budorden.

Könsstympning har i stället levt kvar på grund av okunskap om skrifterna och avsaknaden av tydliga klargöranden. Avsaknaden av instruktioner och ledning ger ett intryck av att det är tillåtet. Kvinnlig könsstympning trotsar och skadar Guds skapelse. Varje del av en människa har ett syfte. Stympning av någon del är ett ingrepp i Guds skapelse. Kan människan veta bättre än Gud och göra ingrepp i hans skapelse?

Islam

Det sägs ofta att Islam är upphovet till kvinnlig könsstympning. Detta är en helt felaktig bedömning som bygger på okunskap om innebörden och utövandet av islam. Islam står för sanning, rättvisa, kärlek och en hälsosam livsstil för alla människor. Islam har sina egna lagar och värderingar, tydligt framställda i den heliga Koranen samt Hadith, de nedtecknade delarna av profeten Mohammeds ord och handlingar.

Den heliga Koranen är den främsta källan till islamiska lagar och värderingar och sanktionerar inte könsstympning, men däremot manlig omskärelse enligt förbundet mellan Gud och profeterna som föregick Mohammed. I det här fallet är det förbundet mellan Gud och Abraham som handlar om omskärelse av alla män.

Utanför koranen finns en hänvisning till kvinnlig omskärelse i en av Haditherna. Det är viktigt att ha i åtanke att kvinnlig könsstympning förekom långt tidigare än både islam och kristendomen. Det skapades inte av islam och har inget med islam att göra. Kvinnlig könsstympning som förislamisk kultur smög sig in i islam (via konvertiter). Vad som hävdas vara profetens ord om kvinnlig omskärelse erkänner den skada det gör och tycks minimera den och visa de instinktiva behoven hos kvinnor för äktenskaplig lycka. Det tycks vara här den ofta citerade hadithen används av de som förespråkar kvinnlig könsstympning.

En debatt mellan profeten Mohammed och Um Habibah (eller Um 'Atiyyah), som omskar kvinnliga slavar:

Mohamed frågade henne om hon fortfarande utövade sitt yrke.

Ja, sade hon och fortsatte: "Såvida det inte är förbjudet och du beordrar mig att sluta".

Mohammed svarade: "Ja, det är tillåtet. Kom nära så jag kan lära dig: Om du skär så överdriv inte eftersom det ger ansiktet bättre lyster och ger maken större njutning."

Enligt andra sade han: "Skär lite, men överdriv inte eftersom det är mer behagligt för kvinnan och bättre för maken."

Det debatteras mycket bland muslimska akademiker om hur sann denna Hadith är, som tillåter men inte uppmuntrar kvinnlig omskärelse. Den hävdas ha en svag trovärdighet eftersom den inte kommer direkt från profeten. Profeten Mohammed påbjöd inte kvinnlig omskärelse, utan beordrade att kvinnor inte skulle skadas samt att skadorna det medför skulle minskas.

Detta är i linje med islams grundläggande princip – att inte skada sig själv eller andra. "Ge ert bidrag till kampen för Guds sak och låt inte era egna händer medverka till er undergång. Och gör gott – Gud älskar dem som gör det goda och det rätta". (Al-Baqarah, vers 195).

Kvinnlig könsstympning måste stoppas av religiösa ledare

1. Det är inget religiöst påbud och har ingen grund i den heliga Koranen. Om det hade varit sanktionerat av profeten skulle alla muslimer ha utövat det och profeten själv skulle ha omskurit sina fyra döttrar.
2. Kvinnlig könsstympning är en tradition som förstör det Gud har skapat. Gud har skapat klitoris och kvinnans yttre könsorgan med syftet att ge kvinnor sexuell njutning. Det är inte möjligt för Gud att skapa den och sedan låta människan stympa hans egen skapelse. Profeten har förbannat alla dem som stympar det Gud har skapat. Den heliga Koranen förbjuder all manipulation av Guds skapelse.
3. Ingen religion förespråkar eller uppmuntrar stympning av väsentliga delar av reproduktionsorgan eller intrång i kvinnors rätt till sina kroppar och sin integritet.
4. Renhet, kyskhet och moraliska värden upprätthålls inte genom stympning av känsliga organ, utan genom förstärkning av andliga och moraliska värden genom god uppfostran och anammande av normer och kultur.
5. Det är mycket viktigt att göra upp med sammanblandningen av djupt rotade kulturer och religiösa krav, där de flesta kulturer är äldre än Islam.

Vad kan religiösa ledare göra?

Två viktiga omedelbara åtgärder:

1. Skingra mystiken kring missuppfattningen: Förklara klart och tydligt att kvinnlig könsstympning inte är något religiöst krav och inte sanktioneras av religionen samt lära ut Islams sanna principer när det gäller kvinnlig könsstympning.
2. Förespråka förändring: Som andliga ledare och samhällsledare förespråka ett stopp för könsstympning. Att bryta kopplingen mellan kvinnlig könsstympning och

PROJEKT
FLICKFRID

info@flickfrid.com

www.flickfrid.com

äktenskap genom en förändring av sociala relationer. Att visa att moraliska värden bibehålls genom god uppfostran och utbildning och inte genom könsstämpning.

Kapitel III

Myter och motiv bakom kvinnlig könsstympning

Hur skadlig kvinnlig könsstympning är för unga flickor och kvinnors hälsa och välmående vid tidpunkten för ingreppet, under tonåren och som vuxen har visats tydligt. Kvinnlig könsstympning är förknippat med stora risker. Kvinnlig könsstympning påverkar reproduktiv hälsa. Kvinnlig könsstympning kan kosta personen livet. Hur kommer det sig att det förekommer så envist både i hemländer och nya länder? I de samhällen där kvinnlig könsstympning utövas rättfärdigas det på många olika sätt, vilka i de flesta fall speglar varandra eller har ett liknande innehåll. Här följer några av de vanligaste argumenten och förklaringarna:

1. Traditioner och kulturer

Mål: Dekonstruktion av kulturen som en dynamisk process i förändring.

Traditioner och kultur

De flesta könsstämpningar utövas i samhällen eller av enskilda där tradition och kultur åberopas som huvudskäl för kvinnlig könsstämpling. Tradition och kultur förklarar våra beteenden, attityder och värderingar. Enligt Merriam-Webster's Dictionary definieras tradition som: "Muntlig överföring av information, åsikter, sedvänjor, med mera från förfäder till eftervärlden utan skriftlig nedteckning; även övertygelse, metoder och så vidare som förs vidare".

Ett samhälle bevarar sin kultur genom traditioner. Kultur lärs ut och återges, och är ett organ för inlärd beteenden gemensamma för ett visst samhälle och formar beteenden och medvetanden. Inläringen består av grupp-/samhällsrelaterade uppfattningar, attityder, värderingar och beteenden samt trosuppfattningar. Kulturen i sig finns på plats innan en individ föds och styr individer genom gruppinläring av beteenden – så kallad socialisation.

Världen är inte längre ett stort klot utan en liten by där teknik, kommunikation och utbildning har nått en hög nivå. Det är i det här sammanhanget man bör betrakta traditioner, identifiera vilka delar i dem som främjar individers välbefinnande och förbättrar det samt överge det som inte bidrar till välbefinnande.

Typer av tradition/kultur

Gynnsamma traditioner

Sådana som främjar individens och samhällets sociala, hälsomässiga och psykiska välbefinnande.

- Amning
- Omhändertagande av föräldralösa barn
- Respekt och stöd för äldre

- Ömsesidig hjälp (självhjälpsföreningar)
- Konfliktlösning genom dialog

Skadliga traditioner

Sådana som påverkar hälsa, psykologi och mentalt välbefinnande för individer, särskilt kvinnor och barn.

- Näringstabun med fokus på gravida kvinnor och små flickor
- Attityden att söner är viktigare (vilket leder till barnamord på flickor)
- Kvinnlig könsstympning
- Sedvänjor i samband med förlossningar.
- Hedersmord

Är tradition permanent?

Kultur är en flytande och anpassningsbar företeelse. Den är också delad. Kulturer växer och förändras med tiden. Kultur lever i ständig förändring. Den anpassas till nya situationer som speglar de förändringar som sker i ett samhälle. Gamla, skadliga sedvänjor överges, som fotbindning i Kina, genom införda bestämmelser eller som en frivillig förändring av beteenden. Förändringar kan åstadkommas genom utbildning samt identifiering av fördelar och nackdelar. Den fråga man måste ställa sig är om traditionella åsikter och handlingar som man har fötts in i är lämpliga att följa eller inte genom att granska de moraliska och etiska grunderna för sedvänjan.

2. Religion

Könsstympning hör inte till varken islam eller kristendomen. (Se kapitel II)

3. Sociala orsaker (initiationsriter)

Kvinnlig könsstympning rättfärdigas som en initiationsrit, övergångsrit eller invigningsrit. Den utförs vid puberteten på flickor i 12–14-årsåldern eller strax före den första menstruationen samt inför giftermål. Den betonar övergången från flicka till kvinna och giftasvuxen ålder. Ingreppet är en signal att flickan är tillgänglig och redo för äktenskap.

Initiering görs normalt efter en tid med instruktion om moral, släktens regler, sociala koder, hur man är en god hustru, med mera. Initiationsriter i grupp utgör en form av klubb där de som inte är omskurna inte kan ingå.

Samhällen som för fram kvinnlig könsstympning som en initiationsrit anser ingreppet vara "själva kärnan i en institution som har enorma pedagogiska, sociala, moraliska och religiösa implikationer". Dessutom spelar det en viktig roll i äktenskapet, som Kenyatta sagt:

"I den äktenskapliga relationen är övergångsriten avgörande. Ingen äkta Kikuyu skulle drömma om att gifta sig med en kvinna som inte blivit omskuren, och tvärtom. Det är ett tabu för en Kikuyu-man eller kvinna att ha sexuellt umgänge med någon som inte har genomgått detta ingrepp".

Aktuella fältstudier visar också att betydelsen av initiering minskar samtidigt som ingreppet också går längre ned i åldrarna. I många delar av Afrika håller inte argumentet om kvinnlig könsstympning som en initiationsrit eftersom ingreppet görs på spädbarn, bara sju eller åtta dagar gamla som i Etiopien. Bland Serahulis i Gambia samt i delar av Nigeria görs ingreppet på flickebarn där de flesta är under 10 år gamla. Kvinnlig könsstympning som en övergångsrit kan ersättas av andra ceremonier som inte innebär några skador.

4. Hälsofaktorer

En kvinna som inte är omskuren anses vara smutsig i samhällen där kvinnlig könsstympning utövas. Därför tror de att borttagning av klitoris och blygdläppar bidrar till en kvinnas renhet och skönhet. Denna missuppfattning bygger på det faktum att sekret som produceras av körtlar i klitoris och blygdläpparna luktar illa och är ohygieniskt, vilket gör den kvinnliga kroppen oren. I vissa samhällen benämns könsstympning också med termer som är synonymer med rening, som tahara i Egypten och tahur i Sudan.

Under normala förhållanden är sekretene luktfria. Dålig lukt och överdriven utsöndring av sekret är indikationer på infektion eller andra allvarliga problem som sannolikt kräver medicinering. Faktum är att könsstympning kan orsaka orenhet och dålig lukt genom att vulvan innesluts och därmed stör det naturliga flödet av urin och mensblod.

Andra hälsorelaterade missuppfattningar är att frånvaron av klitoris håller vaginan ren, att klitoris skadar barnet vid förlossningen och påverkar en mans könsorgan vid samlag, att kvinnlig könsstympning förbättrar makens sexuella lust samt minskar mödra- och spädbarnsdödligheten. Det är uppenbart att dessa djupt rotade övertygelser inte stämmer överens med verkligheten.

5. Psykologiska skäl

I vissa samhällen anses klitoris vara ett fult och "farligt" organ och en symbol för manlighet. Detta är baserat på tron att en pojkes förhud gör honom kvinnlig och en flickas klitoris gör henne manlig. Kvinnlig könsstympning används för könsidentitet – borttagning av klitoris gör en kvinna kvinnlig. Denna punkt tydliggörs av en egyptisk kvinna som försvarar kvinnlig könsstympning som ett medel för könsidentitet.

"Vi är omskurna och insisterar att våra döttrar ska vara omskurna för att skilja på manligt och kvinnligt ... En kvinna som inte är omskuren förnedras av sin make som kallar henne 'du med klitoris'. Folk säger att hon är som en man. Hennes organ skulle penetrera mannen".

Många samhällen har uttryck som förnedrar kvinnor som inte är omskurna – en form av social press.

6. Sexuella och äktenskapliga faktorer

Det grundläggande skälet för kvinnlig könsstympning är dess roll i att minska kvinnors sexlust. Det antas att kvinnor och flickor som inte är omskurna är svåra att tillfredsställa sexuellt, vilket innebär att de inte kan styra sina sexuella känslor.

Det antas att kvinnlig könsstympning motverkar sex före äktenskapet samt minskar sexlusten och bevarar oskulden. Minskad sexlust, även under äktenskapet, förväntas säkerställa att en kvinna är trogen.

Äktenskapet är grunden för kvinnlig könsstympning. För de flesta afrikanska kvinnor är äktenskap inte ett alternativ utan ett måste för överlevnad. Äktenskap och fortplantning är den enda garantin för en kvinna att få ekonomisk trygghet och social status. En kvinna nekas rätten och möjligheten till äktenskap, i de flesta fall även rätten till brudpris, om hon inte har genomgått en könsstympning. En ogift kvinna har inget meningsfullt liv och ingen plats i samhället.

Äktenskapet är oskiljaktigt från oskuld, det främsta villkoret för att kunna gifta sig. Oskuld anses också vara en hörnsten för familjens heder. Det antas att genom att bevara oskulden kan kvinnlig könsstympning säkerställa familjens heder och att kvinnan kan gifta sig.

7. Ekonomiska skäl

Brudpris

Ekonomiska skäl bidrar också till att bevara bruket av kvinnlig könsstympning som en förutsättning för äktenskap och betalning av ett brudpris till flickans föräldrar. I samhällen där bruket av kvinnlig könsstympning är djupt rotat kan en flicka som inte är omskuren inte gifta sig, och kan bli en börda för sina föräldrar eftersom ingen av de andra i samhället vågar gifta sig med henne. Som President Kenyatta hävdade: "Ingen äkta Kikuyu skulle drömma om att gifta sig med en kvinna som inte blivit omskuren" Detta tvingar föräldrar att låta könsstympla sina döttrar. Brudpriset är nyckeln till äktenskap genom att gör könsstympning och oskuld till ett måste.

Omskärerskorna

Omskärerskorna, som traditionellt även brukar stödja födande kvinnor, har en roll i att argumentera för och föra vidare bruket av kvinnlig könsstympning. Deras verksamhet ger dem en regelbunden inkomst och en social status i samhället. Deras inkomst bygger

på antalet ingrepp och hur många års erfarenhet de har. När det gäller infibulation står de både för att öppna och återförsluta kvinnorna, vilket ger dem en garanterad inkomst.

Faktorer som upprätthåller könsstympning

Följande anges som vanliga faktorer:

1. Kvinnlig könsstympning är en grundförutsättning för äktenskap i vissa samhällen och män vågar knappt gifta sig med en kvinna som inte är omskuren av rädsla för att bryta mot lokala sociala normer.
 2. Betalning av ett brudpris till flickans föräldrar bygger på att en kvinna uppfyller samhällets traditionella normer – där kvinnlig könsstympning är en viktig del.
 3. Åberopandet av traditioner för att insistera på bevarande av könsstympning.
 4. Missuppfattningen att kvinnlig könsstympning är ett religiöst krav.
 5. Bristen på information och utbildning om sexuell och reproduktiv hälsa.
 6. Social press (familjemedlemmar, samhället, vänner, kollegor).
 7. Traditionella myter (förfäders önskemål) och rädsla – "Ett fruktansvärt öde väntar de som trotsar förfädernas seder eller önskemål".
 8. Motstånd mot förändring och rädsla för framtiden.
-

Kapitel IV

Konsekvenser och komplikationer efter kvinnlig könsstympning

Alla former av kvinnlig könsstympning är skadliga. Kvinnlig könsstympning påverkar kvinnors reproduktiva hälsa under en graviditet och förlossning. Kvinnlig könsstympning har negativa effekter på den fysiska och psykiska hälsan hos spädbarn, flickor och kvinnor.

Kvinnor som könsstympas lider av det som barn vid ingreppet, när de gifter sig som vuxna och när de sedan föder barn. Graden av komplikationer beror på olika faktorer, bland annat formen av könsstympning (klitoridektomi eller infibulation), vilken typ av verktyg som används, miljön där ingreppet sker, omskärerskans färdighet samt den drabbades fysiska reaktion vid ingreppet.

Konsekvenserna kan ses både på lång och på kort sikt. De senare ses inom en mycket kort tid efter ingreppets första minuter. Komplikationer på lång sikt är livslånga och oåterkalleliga samt kräver läkarhjälp för att lindra effekterna. Bristande tillgång till hälsovård och okunskap om orsaken till sitt lidande förhindrar att de flesta kvinnor söker läkarhjälp. Alla former av kvinnlig könsstypning – omskärelse, klitoridektomi och infibulation orsakar allvarliga komplikationer.

1. Omedelbara komplikationer och konsekvenser

- Chock från blödning, smärta och stress till följd av ingrepp i könsorganens mycket känsliga områden utan någon bedövning.
- Blödning, ibland kraftig: när blodkärlen i vulvan skärs av (artär i klitoris) vid ingreppet orsakas blödningar. Allvarlig blödning kan också leda till ett chocktillstånd. Långvarig blödning kan leda till anemi och i förekommande fall döden.
- Svårighet att tömma blåsan, orsakad av rädsla för smärta eller svullnad i vävnaden som orsakar smärta och obehag. Leder ofta till infektion i urinblåsan och urinvägarna.
- Infektion orsakad av användning av osteriliserade instrument i ohygieniska miljöer kan också leda till andra komplikationer och i förekommande fall döden. Infektioner kan också orsaka bäckeninfektion. Detta kan leda till blodförgiftning och stelkramp. Det finns också stor risk för överföring av HIV genom att samma instrument används för flera ingrepp efter varandra.
- Skador på organ såsom anus, urinrör och urinblåsa på grund av en oerfaren omskärerska eller att den drabbade kämpar emot under ingreppet.

För infibulation förvärras konsekvenserna genom återkommande snitt och stygn. Därigenom förvärras blödningar och smärta samt risken för infektion och urinbesvär.

2. Långsiktiga konsekvenser

Infibulation och omskärelse orsakar långsiktiga komplikationer, såväl gynekologiska som i urinvägarna. De största komplikationerna är som följer:

- Upprepade urinvägsinfektioner på grund av förträngningar i urinröret, vilket förhindrar fullständig tömning av blåsan.
- Kraftiga menstruationssmärter på grund av ansamling av urin och blod i livmodern, vilket leder till inflammation i urinblåsan och de inre könsorganen.
- Ärrbildning och keloider efter såret i vulvan.
- Uppkomst av cystor på äggstockarna, vilka kan resultera i abscesser.
- Fistlar – sprickor i vagina och/eller livmodern.
- Abscesser i vulvan.
- Kraftig smärta vid samlag, vilket kan ge fysiska obehag och psykiskt trauma.
- Svåra förlossningar som vid långa och komplicerade förlopp kan leda till att barnet dör eller får hjärnskador, särskilt vid infibulation.
- Infibulation kan ge akut och kronisk bäckeninfektion som i sin tur kan leda till infertilitet och/eller utomkvedshavandeskap.
- Ansamling av blod och blodproppar i livmodern och/eller vaginan.

3. Gynekologiska konsekvenser och problem vid samlag och förlossning

A. Sexuella problem

Stympning av en kvinnas sexuellt känsliga organ gör att hon förlorar den naturliga sexuella känsligheten. Detta kan påverka äktenskapet och barnafödande samt orsaka rädsla och dämpa intresse och känslor vid samlag.

Klitoris nervändar är känsliga och har till uppgift att ge njutning. Toubia beskriver borttagning av klitoris genom omskärelse eller infibulation så här: "Effekten blir att det känsliga område där kvinnans yttre könsorgan fanns i stället förvandlas till ärrvävnad som mer liknar garvat skinn än mänsklig vävnad. Kvinnor ... har ingen uppfattning eller upplevelse av mjuka, känsliga yttre könsorgan som vuxna kvinnor". Det har hävdats att

kvinnor som fått klitoris ersatt av ärrvävnad har svårt att få orgasm. Ärrvävnaden försvårar penetrering och gör samlaget smärtsamt för kvinnan. Kvinnor upplever rädsla för samlag under äktenskapets första veckor samt rädsla för defibulation. Penetrering efter infibulation kan ta veckor och till och med kräva att kvinnan öppnas kirurgiskt.

B. Problem vid förlossning

Det andra problemet med kvinnlig könsstypning är svårigheter vid förlossning, i synnerhet efter infibulation. Vaginan förlorar sin elasticitet efter omskärelsen och vid infibulation är slidöppningen stängd. Detta kräver ett snitt för att barnet ska kunna passera, och om det utförs felaktigt kan det orsaka blödning, infektion, fistelbildning och inkontinens. Om slidöppningen är smal tar förlossningen längre tid, vilket kan vara livshotande för både mor och barn. Vid en förlossning pressar huvudet mot ärrbildningen, vilket kan stoppa värkarna, göra att ärrret spricker samt ge skador på vulva och perineum.

4. Psykologiska konsekvenser

Bland alla aspekter av kvinnlig könsstypning är de psykologiska och känslomässiga aspekterna det man vet minst om. Toubia (1993) nämner tre psykologiska fall: "Ångest" orsakad av bristande sömn och hallucinationer, "reaktionsdepression" orsakad av fördröjd läkning och "psykotisk spänning" orsakad av barnlöshet och skilsmässa. Utöver det nämns även andra problem som traumatisering efter ingreppet, en känsla av att ha förrått av familjen och äldre släktingar samt tas upp i en gemenskap byggd på tvång och brist på sexuell tillfredsställelse.

Kapitel V

Kvinnlig könsstympning och mänskliga rättigheter

Alla ingrepp som leder till skador och lidande för en individ är våld. Våld mot kvinnor spänner över ras, religion, klass och kultur, och finns i familjer, samhällen och nationer. På familjenivån handlar fysiskt, sexuellt och psykologiskt våld om hustrumisshandel, sexuellt utnyttjande av flickor, hemgiftsrelaterat våld, våldtäkt, könsstympning och andra skadliga sedvänjor. Kvinnlig könsstympning och andra skadliga sedvänjor är en form av våld mot kvinnor och flickor. Detta strider mot de mänskliga rättigheterna, särskilt kvinnors och barns rättigheter: rätten att slippa alla former av diskriminering, rätten till hälsa, rätten till liv och fysisk integritet.

Internationellt finns det politiska och juridiska instrument på plats för att skydda kvinnor och barns rättigheter. Dessa består av internationella konventioner och fördrag, deklarationer och resolutioner. Alla parter i sådana instrument och konventioner

förväntas ta upp dem i sina nationella lagar och författningar. Följande är de relevanta punkterna när det gäller kvinnlig könsstympning och andra skadliga sedvänjor:

1. Internationella konventioner och resolutioner

Deklarationen om avskaffande av våld mot kvinnor

Artikel 1. "Begreppet 'våld mot kvinnor' definieras som alla könsrelaterade våldshandlingar som resulterar i, eller sannolikt kommer att resultera i, fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller i privatlivet".

Artikel 2(a): "Våld mot kvinnor omfattar, men begränsas inte till ... kvinnlig könsstympning och andra traditionella sedvänjor som är skadliga för kvinnor".

Barnkonventionen

Artikel 19(1): "Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa, sociala och utbildningsmässiga åtgärder för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld".

Artikel 24(3): "Konventionsstaterna ska vidta alla effektiva och lämpliga åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa".

FNs generalförsamlings resolution 53/117

3(c) Uppmanar alla stater: "Att ta fram och införa nationell lagstiftning och föreskrifter som förbjuder traditioner och sedvänjor som påverkar kvinnor och flickors hälsa, bland annat kvinnlig könsstympning, bland annat genom lämpliga åtgärder mot de ansvariga, och att fastställa, om de inte redan har gjort så, konkreta nationella mekanismer för att genomföra övervaka lagstiftning, brottsbekämpning och nationella föreskrifter.

3(d) Uppmanar alla stater: "Att intensifiera ansträngningarna för att höja medvetenheten om och att mobilisera internationell och nationell opinion om de skadliga effekterna av traditioner och sedvänjor som påverkar kvinnor och flickors hälsa, bland annat kvinnlig könsstympning, särskilt genom utbildning, spridning av

information, utbildning, media och lokal samling, för att uppnå ett totalt avskaffande av dessa sedvänjor. (A/RES/53/117, 1 februari 1999)

Afrikanska stadgan om barns rättigheter och välfärd

Artikel 21(1): "Stater som är parter i denna stadga skall vidta alla lämpliga åtgärder för att eliminera skadliga sociala och kulturella sedvänjor som påverkar barns välbefinnande, värdighet, normala uppväxt och utveckling, i synnerhet:

- (a) de seder och bruk som är skadliga för barns hälsa eller liv, och
- (b) de seder och bruk som diskriminerar barn på grund av kön eller annan status".

Handlingsplattformen från FNs fjärde kvinnokonferens

Paragraf 118: "Våld mot kvinnor under hela livscykeln bygger huvudsakligen på kulturella mönster, särskilt skadliga effekter av förekommande traditioner och sedvänjor och alla handlingar av extremism kopplad till ras, kön, språk eller religion, som vidmakthåller kvinnors lägre status i familjen, på arbetsplatsen, gemenskapen och samhället".

Paragraf 224: "Alla skadliga aspekter av förekommande traditionella, sedvanliga eller moderna handlingar som kränker kvinnors rättigheter bör förbjudas och elimineras".

Paragraf 232(h): Uppmanar regeringar att "förbjuda kvinnlig könsstympning var den än förekommer och ge ett kraftfullt stöd till insatser bland icke-statliga organisationer, samhällsorganisationer och religiösa institutioner för att undanröja sådana handlingar".

Handlingsprogram från den internationella konferensen om befolkning och utveckling

Paragraf 5.5: Rekommenderar att åtgärder "antas och tillämpas för att eliminera barnäktenskap och kvinnlig könsstympning".

Europaparlamentets resolution 2001

1. Fördömer i kraftiga ordalag kvinnlig könsstympning som ett brott mot grundläggande mänskliga rättigheter.

2. Uppmanar EU och medlemsstaterna att samarbeta för mänskliga rättigheter, individers integritet, åsiktsfrihet och rätt till hälsa samt harmonisering av befintlig lagstiftning och framtagna av särskild lagstiftning mot kvinnlig könsstympning.
3. Bekräftar att kvinnlig könsstympning av naturen och dess konsekvenser utgör ett allvarligt problem för samhället som helhet. Trots detta måste åtgärder som vidtas involvera samhällen och passa deras situation så att individer i samhällen eller grupper blir övertygade om behovet av att eliminera sådana handlingar.
(2001/2035 8INI))

2. Lagstiftning och kvinnlig könsstympning

Lagstiftning och lagar är viktiga verktyg om de används på rätt sätt. Lagar gör moraliska anspråk på juridiska rättigheter. Lagar tydliggör ansvar och rättigheter. De har en pedagogisk effekt. Lagar definierar vad ett samhälle anser vara rätt och stöder särskilda uttryck för normer. Hur effektiva de är beror på att de tydligt förstås, accepteras och upprätthålls. I fallet med skadliga traditioner och sedvänjor samt kvinnlig könsstympning måste de föregås av sensibilisering och förändring av värderingar och attityder.

De flesta länder i Europa har lagstiftning med skydd för barn, som kan användas i kampen mot kvinnlig könsstympning. De har alla skrivit under kvinnokonventionen, barnkonventionen, konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter samt Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna. I afrikanskt sammanhang har vissa länder lagstiftning som förbjuder kvinnlig könsstympning medan andra hänvisar till sin brottsbalk. I Afrika har lagstiftning om böter och fängelsestraff införts i Burkina Faso, Centralafrikanska republiken, Elfenbenskusten, Djibouti, Ghana, Guinea, Senegal, Tanzania och Togo.